

PETROZSÉNY és VIDÉKE

TÁRSADALMI, KÖZGAZDASÁGI és VEGYES TARTALMU HETILAP. — MEGJELNIK MINDEN VASÁRNAP REGGEL.

A lap előfizetési ára:

Egy negyedévre . . . 2 kor.
Fél évre . . . . . 4 .

Egészévre . . . . . 8 kor.
Egyes szám ára . . . 20 fil.

A lap szellemi részét illető közlemények a „Petrozsény és Vidéke” szerkesztőségéhez; az előfizetések pedig a kiadóhivatalhoz küldendők.
Hirdetések, valamint nyiltéri közlemények mérsékelt áron számítatnak.

Pünkösd.

Piros pünkösd napja, tüzes nyelvek napja!
Piros pünkösd napján, a rózsák kinyílva,
Zengi a nótáját csalogány, pacsirta.

A szép pünkösd valóban a virág ünnepe.

A rétek, mezők, kertek telve vannak virágokkal s szívünk reményekkel; az ég kékebb, a szellő enyhébb s a lég szabad lakóit vig dallal üdvözlök a megújult természetet.

Mintha lelkünk is megújulna, meg ifjulna e magasztos ünnepen. Érezzük, hogy nagy szükségünk van az ünnepek megülésére.

A társadalom, a közérköles, az állam jól felfogott érdeke, mind kívánatosnak tesz, hogy az ünnepek megszentelésére nagyobb gondot fordítsunk. Az emberek böleselkedően hangoztatják, hogy miért kelljen a napok között különbséget tenni, miért legyen kötelező az ünnepek megszentelése! Ünnepeljen az, a ki ráér, de a kinek sürgős a dolga, vagy uri guszta úgy hozza magával, dolgozzék, tegyen a mit akar, ünnepén úgy mint hétköznapiakon. És ma minden felekezett azt vallja, hogy a nép vallásos érzete hanyatlék. Itt áll elő a társadalmi nagy kérdés: vajjon helyes-e, kívánatos-e ez uton tovább haladni? Örülünk-e annak, hogy a nép annyira „felvilágosult”, hogy feleslegesnek tartja a templomba való járást, vallásának gyakorlását, az ünnepek megszentelését?

A vallásosság a legnagyobb társadalmi kérdés; az emberek vallásos érzületétől függ az összes erkölcsiége, az állam alapja. Nem vitat-

juk a nagy bölesleti kérdést, hogy végeztéljában mi legyen az emberi elme törekvése; nem vitatjuk, hogy a vallásos dogmákat hogyan, miodon kell majd valamikor az ember szívébe átalakítani; de azt találjuk, hogy a társadalmi élet tápláló melege a vallásban rejlik s annalfogva a vallásos érzelmeket gondos kézzel kell a népben táplálni. Állami szervezetünk, törvénykezésünk, egymáshoz való viszonyunk olyan, hogy a háttért mindenütt a vallás képezi.

Az egyszerű nép vallástalansága iszonyu bosszút áll először az egyeseken magán, azután a társadalmon, illetőleg az államon. Az istenétől megfosztott lélekben egy nagy ür támad, mit semmi más eszmény be nem tölthet. Az isteni fogalommal együtt eltűnik a kebelből a hit, a remény s ezekkel az erő is tűrni, szenvedni nyugodtan a sors esapásait s az ilyen lélek, egyszerű embernél hamarabb mint a tudosnál, a legelső viharban fellázad, szenvedélyeket kelt életre s romlásba üz.

Mily szép, mily magasztos azon család-élete, hol a vallás melegsége táplálja a szívet! Mily földön tuli, mily semmi által nem potolható érzelmeket önt a gyermeki lélekbe, midőn a családi körben megülék az ünnepeket. Az ártatlan szívek felmagasztosulnak, szent érzelmekkel telnek meg s a fogékony ifju lélek a szent ünneplés által megedződik, felrissül az újabb buzgó munkára, az újabb haladásra. Lehet, hogy később, az életvitaráiban a rossz példák, rendkívüli körülmények, kiölik a szívből a vallást. Ámde ekkoráig élvezte a hit áldását, a vallás ereje támogatta gyermeki és ifju éveiben.

A külföld művelt népeinél, törvény intézkedik az ünnepek megtartásáról. Az angol társas életben pedig, a legáltalánosabb szokássá vált az ünnepek megszentelése.

Az a nemzet, melynek élete a pénzhez van kötve; az a nemzet, mely a világ első iparos népe, vasárnap abba hagyja a munkát, testben lélekben ünnepel. Ott nem mondják azt, hogy a külsőségekre mitse adjunk, nem mondják azt, hogy a ezeremoniák nem teszik a vallást. Ünnepelnek kunyhóban palotában, sőt a hatalmas brit tronus környezetében jobban mint bárhol, ünnepelnek, mert az ünnepek a vatlás leghathatosabb nyilatkozatai, ugyszolván az ünnep maga a vallás s a vallásos kegyelet, a vallásos érzelmek ápolását pedig az állam, a társadalom, az egész emberiség szempontjából szükségesnek tartják.

Az nem kérdés, hogy ki mily felekezeti meggyőződés szerint imádja istenét, a földolog az, hogy a családok, a zsenge gyermekek vallásosak, hitbuzgók legyenek Azért:

„Szenteljétek meg az ünnepeket!”

KÜLÖNFÉLÉK.

— Hunyadvármegye alispánja Pogány Béla lett. Nem kevesebb mint 221 szavazattal ültette vármegyénk törvényhatóságának bizalma f. hó 18-án őt az alispáni székbe. Török Béla 137 szavazatot kapott. Midőn Pogány Bélát, — ki fáradhatatlan buzgalommal és lelkesítő munkássággal végezte Mara Lászlónak főispánná történt kinevezetése óta amugy is az alispáni állással járó teendőket, — mint a vármegye megválasztott első tisztviselőjét üdvözljük, szavaival élünk, melyeket hang-

„Petrozsény és Vidéke” tárczája.

Hervadt pünkösdi rózsá.

Hervadt virágom, mikor még virágszál,
Ő is virág volt, felső szűz virágszál;
A kertben bimbó, vágy kelt a szívében —
Itt vagy e szép kor szép emlékeképen.

Illatod elszállt, de én most is érzem,
Mint mikor álltunk a völgyben, a bérce.
Óh rózsabokron bimbó fakadása!
Óh szerelmek megnyilatkozása!

Hervadt virágom, mily kies a sorsod,
Az imádságos-könyv lett a koporsód;
Koporsód lapján s levedre írva:
A hűség siring illatozó mirrha.

Hivem, ha léssen napunk lemenőben,
S nyugszunk a csendes, árnyas temetőben,
Ott is fölírjuk a sírunk falára:
Szerető szívek álom a halála.

Gyönyörű álom! Ott alva is élünk,
Nem egyebet, csak más helyet cserélünk;
Mert te is ugy-e, én is ugy találok,
Hogy e szép élet maga is csak álom!

Dr. Jókai Mór. (Folyt.)

Uj fordulatot jelez a költő működésében midőn 1854-ben elhagyva a félig fantasztikus, félig historiai világot, belemarkolt azon kor életébe a „Magyar Nábob” 4 kötetes regényében. Nemesak az ő íróéletében, hanem irodalmunkban is új aerát nyitott. E művével országos népszerűsége jutott s a kivívott diadal most már évről-évre ismétlődött, szakadatlan láncolatban, mind a mai napig. Mert nincs év a hosszú költői pályán, melyet új mű sőt új művek sora fényesen meg ne jelölne. E művében Jókai már nem elégszik meg azzal, hogy érdekesítő mesét mondjon, hanem nagy társadalmi képet törekszik rajzolni, föltüntetve a magyar típust a főrendi osztályban és kiméletlenül esetelve az uralkodó rossz erkölcsöket. Azt a társadalmat mutatja be, mely Széchenyit kétségbe ejtette s melyet átalakítani akart a nagy reformátor, hogy el ne pusztuljon a nemzet. Uj és elragadó volt ez a hang, ez a szingazdag elbeszélő modor, ez a bámulatosan hatásos jelenet csoportosítás, melylyel Jókai az olvasó világot meglepte. Kifogyhatatlan az életből merített helyzetek feltalálásában s főalakjai teljesen megszerzik az olvasó rokonszenvét; e mű főkép nemek expozíciója által páratlan s a még ugyanazon évben megjelent „Kárpáthy Zoltán”, a hazafias lelkesedő költői esetelése s uolérhetetlen leírásai által vált méltán népszerűvé. Különösen az 1834 évi árvizet örökíti meg hatalmasan a mentő Wesselényi és Széchenyi szereplésében.

Lelemény gazdagságát legfényesebben mutatja „Az elátkozott család” melyben a XVII.-ik század régi vallásos rajongását és ennek türelmetlenségét rajzolja.

A „Politikai divatok”-ban a komáromi nagy eseményeket idézi föl.

Milyen érdeklődést tud kelteni a gazdálkodás iránt ama páratlan élénk szatírával és érzelmek vonásokkal tarkított rajzok által, mely a „Felfordult világ” lapjait oly ragyogóvá teszik. S a „Mire megvénülünk” 4 kötetében mily merészen váltakoznak a hangulatok, melyekkel tetszése szerint játszik a költő s oly lázban, hogy bennünket is a hangulatok rabjaivá tesz.

Jókai megszámlálhatatlan művei közül kétszegtelenül az „Uj földes Ur” a legjobb. Egy magyarrá lett idegen birtokos átalakulását rajzolja e művében, költőileg példázva azt, hogy a hol egy kedves halottunk pihen: az a föld szent előttünk s vissza vonz bárhová menjünk is. Szerkezetre nézve csakugyan ez a legke-rekőbb regénye Jókainak.

Keves műve keltett akkora szenzációt mint a „Szereltem bolondjai”, ezt követte a „Köszívű ember fia” hat kötetben — melynek tartalmát csak a napokban közölte Kobor Tamás, beszély alakjában — az 1848—49-iki események kifogyhatatlan kincs bányájából új és elragadó motívumokat tüntetve föl.

A való és mese, az igaz és lehetetlen vegyüléke a „Mégis mozog a föld.”

A szerelmi szenvedély romboló hatását, azt a régi tételt, hogy: „férfi sorsa a nő” az „Enyém, tied, óvó”-ben példázza a költő.

Legnagyobb dicsőségének korszakából utoljára hagytam azon két regényét, mely legközlelebről érdekel minket, a „Szegény gazdagok”-at és a „Fekete gyémántok”-at. Az elsőben erős világitású társadalmi képet nyújt. A négyre tervezett 3 kötet mesteri rész-

szülőzött az alispáni eskü letétele után megtartott beszédében: „a mai nap legyen az általános kiengesztelés napja, melyen az egymással szemben álló felek, egymásnak baráti jobbot nyujtva, elfelejtik a köztük felidézett kellemetlen emlékeket, s visszatér újra a vármegye közügyeit hasznosan elősegítő békés munkálkodás idejére.”

— **Főpásztori látogatás.** Dr. Hosszu Vazul görög katolikus püspök f. hó 28-án Petrozsénybe érkezik, hogy felszentelje a parosenyiek új templomát s megismerje hivat és azok vallásos életét. A gör. katolikusok között serényen folynak minden irányban az előkészületek, hogy a főpap méltó fogadtatásban részesüljön. Folyó hó 28-án délután fél két órakor Pujon történik az első üdvözlés, a hol Rádik István esperes fogadja a papok és az egyházhhoz tartozók nevében a kerületébe érkező főpásztort. A petrozsényi állomásba ugyanez nap délutánjának 4 órajakor érkezik meg a rendes vonattal. Itt Janza Vazul egyházi főgondnok üdvözl. Innen a templomba vonulnak fel, a hol Rádik István fogadása után, misét mond. 29-én reggel 8 órától püspöki nagy mise lesz, melynek végeztével megtörténnek a fogadások, bemutatók és a látogatások. Délután 1 órakor bankett a Wágner szálloda nagy termében. Fél öt órakor indulás kocsikon Parosenybe a hol 30-án délelőtt a főpásztor felszenteli a parosenyiek új templomát. Ez alkalommal meglátogatja Lupény, Felső-Barbateny, Urlikány és Kimpulujnyág községeket is, a hol a lakosság legnagyobb része görögkatolikus.

— **Pünkösdi istentiszteletek.** A róm. kath. templomban Pünkösöd első, esetleg második napján is az istentiszteleteken Brassai József kántor vezetése alatt az egyházi dalárda énekel. — A reformátusoknál első napján Kósa Mihály mond egyházi beszédet, melynek végeztével Priváry Géza s. lelkész segédletével kiosztja a híveknek az urvacserét. Másod napján Kósa M. Vulkánban és Lupényben, Petrozsényben pedig Priváry G. s. lelkész végzi az ünnepi istentiszteletet.

— **A kiállítási érmek kiosztása** közbejött akadályok miatt pünkösöd másodnapján nem lesz megtartva. A mint haljuk urnapja után következő vasárnapra, június hó 5-ére tervezik ezt az ünnepséget, a miről különben a kiállítás rendezősége az érdekelteket annak idején külön meghívókkal és lapunk útján is értesíteni fogja.

— **A S. K. V. petrozsényi osztálya** f. hó 17-én este tartotta a Hercz-féle b. társulati vendéglőben rendes közgyűlését; ezt megelőzőleg azonban Br. Ehrenberg

letekkel eseteli a hamis pénzverők szövetségét. A közfelfogásban, oly köztünk élt egyének hűmárait, kiknek hozzátartozói soká szerepeltek társadalmunkban s a mellett Hunyadvármegyének nagy érdekű ethnographiai leírásával gazdagítja a jól bonyolított történetet.

A Fekete gyémántok-ban pedig a nőiség dícsőítésére modern társadalmi mesét gondolt ki. A mit Zola-jóval később 1886-ban a „Germinál”-ban, azt Jókai Mór 1870-ben megtette; a bányász életet, a bányamunkát választván regénye tárgyául. A regénynek két fő alakja Berend Iván és a paraszt születésű, nagy dolgokra hivatott Evila még a Jókai rendkívüli emberi lényei között is ritkítják párjukat. Ha Iván felvan ruházva mindennel a mi férfit okossá, bátorra, előkelővé, hódítóvá tesz s mind e csodával határos tulajdonságainál fogva a zsilvölgyi — azaz a Bondavölgyi bánya homályában első munkás, az előkelő szalonokban első arslán, akkor Evila magában egyesíti mind azt a mit nemcsak a mesés korszakban, hanem a mai modern életben a női báj és hódítás utólerhetetlen attribútumainak tartunk. Ennek az Evilának legendaszerű élete a regény legpazarabb színeket tartalmazza. Az ember majd áhitattal, majd mosolyogva követi ezt a pályafutást, mint lesz bányász leány, a ki tolja a megrakott talicskát és faczipókba bujtatott lábaival örjögésbe ejti a férfi világot, mint szökteti meg aztán a bécsi bankár, a kinek házában tudtán kívül vonzerőt gyakorol a tőkepénzes feleire, mint lesz belőle ünnepelet színesző, tapsolt énekesnő, aki Offenbach „Szép Helenáját” oly frivolon adja, ahogy azt csak öntudatlanul lehet s mint lesz Párisban világszép asszonygyű, aztán — nos — aztán mint kerül hirtelen vissza megint a kőszénbányába ahol ismét faczipóban jár; ismét tolja a megrakott talicskát és — elégedett, ártatlan kedélyű, mintha semmisen történt volna vele.

Mikor az utolsó lapot is elolvastuk s szemünket behunyva újra végig gondoljuk a különös történetet, szinte sajnáljuk, hogy nem hihetjük azt, a mit kétség-telenül élveztünk.

Benő és Fürber Ferencz tag urak közreműködésével egy minden tekintetben pompásan sikerült vetített — képsorozatot mutatott be a S. K. V. szebeni osztályának fénykép felvételei közül. A megjelent esekély számu, de distingvált közönség igazi élvezettel szemlélte a nagyszabású Szeben és Brassó vidékét és népeletét ábrázoló képeket, melyek tiszta contourjaikkal a legszigorúbb kritikanak elismerésére is joggal igényt tarthatnak. Fokozta a sikert az is, hogy az eddigi 200 gyertyafényű acetylen — veitőlámpa helyett 2000 gyertyalángnak megfelelő villamos iv lámpát alkalmaztak a scyoptilon — készülékre és ez által a képek is egy tisztaságban mint intenzitásban nagyon sokat nyertek. — Az előadást glogoni Andreies János kir. bányatanácsos is végignézte családjával együtt és a legnagyobb elismeréssel nyilatkozott róla és egyszersmint egy legközelebb megtartandó és vetített képekkel kísért tudományos előadás eszméjét vetette fel, mely már a közel jövőben megtartandó lenne. Az előadás után az osztály ülést tartott, melynek végeztével az időközben előkerült cigányzenekar játéka mellett a jelenvolt fiatalság tánczra perdült s fesztelen jó kedvvel mulatott a társaság szétszólásáig, s egy kedves emlékekkel gazdagabbán tért haza. Általános feltűnést keltett azonban a tagok részvétlensége, melyet az osztály nem annyira az érdeklődés hiányának tud be, mint inkább annak, hogy a lapban nem volt az előadás közzétéve; épen ezért már most ez uton is felhívja az osztály tagjainak figyelmét a legközelebbi előadásra, melyre sikerült a „Deutscher Qesterreichischer Alpenverein” müncheni osztályának fénykép felvételeit megnyernie, mely képsorozat a legnagyobb művelzetet kínálja; be fognak mutatattatni az allgäni alpesek és részletek a „Kaisorgebirge”-ből. Különbösen az előadást közvetlenül megelőzőleg, ezentul minden egyes esetben, a meghívót a tagok számára a lapban is közzé fogja tenni az osztály, remélve, hogy a tagok melegebben fognak érdeklődni az ilyen mű előadások iránt. Azt talán felesleges is ide iktatni, hogy a tagok által hívott vendégek is mindig a legszivesebb fogadtatásra fognak találni.

Petrozsény, 1904. május 19.

Tribusz Gábor
joghallgató.

— **Közgyűlés.** A hunyadványi általános tanítói egyesület f. hó 27 és 28 ik napjain Kudsíron a tisztikaszinó nagytermében tartja meg ez évi rendes közgyűlését, melyre az egyesület tagjait és a tanügy lelkes barátait tisztelettel meghívja az elnökség.

Ujabb reményeiben már több súlyt fektet Jókai az alapeszme világosságára, de gyakran nagyon jól ismert eszközökkel ügyekszik az érdeklődést felkelteni. „Egy az Isten”-ben az unitáriusok mozgalmát festi a magyar szabadságharczól az 1859-iki olasz háborúig terjedő időszak eseményei alatt. A „Névtelen vár” az I. Napoleon ellen szervezett és sokat szatirizált magyar insurrekciót dicsőíti. A „Rab Rábi” a II. József eszszár korába vezet s egy ideálistát mutat be kit környezetével ellentétes nézetei súlyos összeütközésekbe és börtönbe juttatnak. „Az életkomédiásai” kacagató humorral, politikai és diplomaciai felszöregéseket, a „Szabadság a hó alatt” 1825. orosz forradalmat tárja föl s a regény hőse Puskin, a költő, ki neje miatt párban halt meg.

Jókainak van egy regénye melyet a Tud. Akad. az 1000 fortos Péczeli-díjjal koszoruzott meg. Ez a regény a „Tengerszemű hölgy” s benne Jókai saját élményeit beszéli el a forradalom alatt és után. Mintha csak a régi humor, a régi költői hangulat megerősödvé szállta volna meg az író kezét a tollat vezette.

Utóbbi időben írott művei közül a legnagyobb figyelmet keltette „Öreg ember nem vén ember” című regénye; ebben is a maga újabb csodálatos életét és rendkívüli házasságát látnoki szemmel írja meg. Anynyira éber emlékezetünkben van mind a regény, mind azt követő események, hogy fölöslegesnek találom leírását. Egy fejezetét a jövő számban fogjuk közölni.

Jókainak 60 évig tartott dícsőséges működését s legkitünőbb műveit is csak pár vonással vázolhattam, pedig képzeletem még most is el-el csapong örökké szép meséin, nagy arányú hősein, örökké pezsgő humorán. Ezeket a ragyogó meséket nöttünk fel és lettünk öregekké és még sok magyar nemzedék fog felnőni, lelkesedést merítve és ábrándokat hajtva.

— **A lupényi reformátusok** a templomépítési alapjává, Lupényben, május hó 23-án a Mand-féle vendéglő összes helyiségeiben és udvarán jótékonyezélu nyári táncmulatságot rendeznek.

— **Keresetforrás** 13—15 éves leányok részére. A Komárom városában levő selyemfonógyárban alkalmazást talál 50—60 leány, kik 13 évnél nem fiatalabbak és 15 évnél nem idősebbek. Az első hetekben míg begyakorolják magukat a szükséges munkák végzésébe, kapnak 80 fillér napibért, vasárnap és ünnepnapokon is; ebből visszamaradnak 40 fillért, hogy a munkás nők minden délben egy tál meleg ételt kapjanak, többi ételműkről önmaguk, saját költségükön gondoskodnak. A későbbi napibér 1 korona, sőt 1 k. 10 fillérre is emelkedhetik. Szállásuk a gyárban levő közös hálótermekben lesz, melyeket a gyár rendez be. Gondoskodva lesz fűtésről, világításról és a gyógyszerokról is. Ha a Zsilvölgyből 50—60 leány jelentkeznek, akkor a szülők is leányuk meggyógytatására, az intézet egy éltesebb nőt is elfogad kísérőül, a ki főzne a leányoknak s ezenkívül valami más megfelelő munkát is végezne. E nő ugyanazon kedvezményekben részesülne mint a leányok és egy korona napszámot kapna. A munkások utazási költségét az országos selyemiparügyi felügyelőség viseli és december hónap közepén, 3—4 heti pihenőre, ugyancsak saját költségén visszazáratja lakóhelyükre. Azon szülők, kik 13—15 éves leányukkal nincs mit kezdenek, okosan cselekszik, ha legalább probaképen ez évre a selyemfonógyárba adják, hol aránylag könnyű munkával megszerzik ételműket és sok ügyességre tehetnek szert. Jelentkezhetni, bármely község előjáróságánál.

— **Ujonczozás.** Az 1883-ban született, valamint a többi korosztályba tartozó katonakötelesek, a petrozsényi szolgabírói járásban, a június hó 27-én és 28-án megtartandó fősorozáson állítatnak a sorozó bizottság elé, melynek elnöke Pitsch Lajos, polgári orvosa pedig Dr. Weisz József körorvos lesz. Elő lesz állítva, mintegy 450 fiatal; körülbelül 84 idegen. Június hó 27-én a járás községeihez tartozók, 28-án pedig az idegenek kötelesek jelentkezni.

— **Erdőegések a Zsilvölgyében.** Ennek a veszedelemnek, mely a legtöbbször kiszámíthatatlan károknak az okozója, minden évben ki van téve a közbirtokosság. Egy vigyázatlanságból eldobott gyufaszál, vagy a nemtörődömségből ki nem oltott pásztortűzek parázsa, felkapva egy kis szellőtől, nem egyszer tett százasos paganyokat a tűz martalékává. Völgyünkben fordultak már elő olyan erdei tüzesetek is, melyeknek keletkezése és terjedési iránya arra engedett következtetni, hogy azt magok a juhászgazdák idézték volna elő, még pedig tervszerűen és szándékosan azért, hogy nyájai részére a legelőterület megnagyobbodjék. Ilyenkor aztán a „tollasok” buzdítása hűnyában, ki nem menne Istennek se oltani az őslakosság; képes összetett kezekkel falujából napokig elnézni, hogy miként haladnak a veres lángnyelvek a hegyoldalokon felfelé. Ilyenformán beszélnek a Petrillán f. hó 17. 18 és 19-én előfordult erdei tüzesetről is. Állítólag sokan látták, de azért senkisé megfigyelte az előjáróságot. Az ott portyázó csendőrorjáratnak kellett a hegyek közül le-sietnie, hogy segélyt kérjen, mit az előjáróság készséggel rendelkezésre boesátván, sikerült a tüzet annyira lokalizálni, hogy a hatalmas szíles erdőből csak mintegy 100 hold pusztult el. A Szurdok belső részére néző hegyoldalon is láttunk 20-án este tüzet. A csendőrség azonnal kiszállott a helyszínére.

— **Koborczigányok** garázdálkodása. Se hazájuk, se állandó tanyájuk; azt, a mi minden más tisztességes honpolgárnak törvényszerűleg kötelesség, azt ok nem ismerik. Ha előre figyelmeztetik, hogy másnap valami közmunkát kéne teljesíteni, a hajnal már a hatodik hártárban találja őket. Minden alul kibúvik és képes minden rosszra; a bűnös cselekmények végzésében nem válogatos, ha pénzt kell hamisítani, ha meg kell mérgezni a falu összes majorságait, hogy legyen a purdékna mit harapni, vagy ha embert kell meggyilkolni, az, e fajnak egyre megy, egyet gondols a gaztett egy karikacsapásra megtörtént. Nem csoda, ha — igen helyesen — a jó multkorában Goró Ede a marosillyei főszolgabíró, arra hívta volt fel a csendőrséget, hogy koborczigányokat járásában ne tőrjenek meg s mihelyt vagy egy felüti fejt, az előjáróság által rügtön toloncozzák el. A mi állandó vándoraink, — kik ezen határszéli eldugott községek végéről, tavasztól késő őszig mindig éber figyelemmel kísérik az azokban előforduló mozgalmakat és halál eseteket, — Petrillán

a napokban csunyán megjárták. Különbözik nem akartak egyebet mint azt, hogy a falu apró jóságát, egy kis pünkösdi pecsenye irányában, más világra küldjék. A kisbíró rokonságánál kezdtek meg az első műtétet, de az egyszer rajta vesztettek, mert idejekorán nyakoncsipték őket s ma már ott vannak: az „irtozatosak“, a csendőrök markában. Nálunk se ártana, le nem település esetén, kitiltani a járás területéről a jó madarakat.

Az aradi turisták Petrozsény és vidékén.

Vendégeink érkeznek piros Pünkösdt reggelén a „Magyar Golgothá“ról, hogy elteljék szemök és lelkük gyönyörűséggel, azoktól az istenadta természeti szépségektől melyekkel ezen határszéli örüllomás vidéke oly bőségesen meg van áldva. Bár kötött marsrutával jönnek, — mit mutat az alábbi riterv, — ezelszerűen beosztott rövid ittartózkodási idejük alatt, a természetieken kívül bámulatba fogják ejteni az emberikéz alkotta művek is, melyeket alig két évtized alatt teremtett meg e fekete gyémántok hazájában a hangyaszorgalom eredményezte haladás. — Legyenek tüdőzőlve! Kívánjuk, hogy a látottak és hallottak után, ha mindjárt fáradtan is, de fogyva nem, a legkellemesebb emlékekkel térjenek vissza völgyükből, hazánk gazdag szénbányáinak metropolisából — szeretett otthonjukba.

E kirándulásra az aradi turista egyesület a következő hivatalos programot adta ki:

Kitartó turistáknak (I. csoport):

Május 21-én (szombat): Indulás az aradi pályaházból délután 4 óra 7 perckor. Érkezés Piskire este 8 óra 56 perckor. Vacsora után indulás éjjel 11 órakor.

Május 22-én (vasárnap): reggel 4 óra 40 perckor érkezés Petrozsénybe. Reggel 6 órakor indulás a Pareng (1098 m.) havas megmászására. Ékezés, pihenés az E. K. E. menedékházában. Éjjel 11 órakor indulás a Kirzsiára (1273 m.)

Május 23-án (hétfő): Éjjel 2 órakor napfeljött a Kirzsiáról nézve. Délután leereszkedés az Izvoru völgybe és találkozás a II. csoporttal.

Gyengébb turistáknak (II. csoport):

Május 21-én (szombat): Indulás Aradról az I. csoporttal. Piskin vacsora és meghálás.

Május 22-én (vasárnap): Reggel 5 órakor séta a Bemm agaslatra és megkoszorúzása a honvéd-emlékek. Az itt föltárolt körképben látható: a nevezetes piskii híd, a tarfejű Reteyzát, Vajda-Hunyad lovagvára, a dővai vár romjai, Aranyos, Kapivár omladéka, abrudbányai aranyhegyek stb. Indulás 6 óra 10 perckor Piski felé. Reggel 9 óra 50 perckor érkezés Boli-Barlangba, Ördög árka, a csermely szelte barlang és a Boli-vár romjainak megtekintése, majd séta a Banica-patak vizeseihez. 11 órakor gyalogpárti (hat kilométer), Csetatie völgyén át Petrozsénybe. Itt ebéd. Délután kocsikirándulás a Szurduk szorosba, át az ország-határon Romániába. Este visszatérés. Meghálás.

Május 23-án (hétfő): Reggel 6 órakor indulás Rossia-Lessia hegyszorulatba; gyalog-séta a hegyeken át Petrilla köszvénybánya-telepre. Ebédre vissza Petrozsénybe. Délután kirándulás az Izvoru-völgybe és találkozás az I. csoporttal. Éjjel 12 órakor (I-II.) csoport indulás.

Május 24-én (kedd): délelőtt érkezés Aradra a személyvonattal 10 óra 50 perckor, vagy reggel a gyorsal 8 órakor.

Hasznos tudnivalók.

Az alkohol hatása a testi és szellemi életre.

Irtá és április hó 12-én Vulkánban tartott járásköri tanítói gyűlésen fel-olvasta: Bakó Lajos.

(Folyt.)

Ezalatt családja a végső nyomorba jut. Az aszszony gyermekeivel lakás nélkül földönfutóvá válik, koldul, vagy áruba bocsátja magát a mindennapi kenyérért, majd pedig ő is megismerkedik a fenséges bufelejtővel a szeszszel és abba öli buját, bánatát. A gyermekek pedig az utcán nőnek fel, eleinte segítőknek a koldulásban, majd apróbb zsebtolvajlásokkal javítják napi bevételüket. Éjjeli szállásuk a szemét- és trágyadomb, melyekbe belefurják hiányosan ruházott testüket, hogy az idő viszontagságai ellen magukat megóvják.

Méltó kezdete egy fényes pályafutásnak, melynek vége a korai halál, vagy a fegyház.

A szesz megtámadja az emberi szervezet minden egyes részét. Ez nemcsak a pálinkáról, hanem a sörről és borról is áll.

Legelőször támadja meg a száj, garat, bázsing és gyomor nyákhártyáit, melyekkel először érintkezik, itt szárazságot, lobbosodást idéz elő, mi égető érzést kelt a gégében, fátyolozott, rekedt hangot támaszt be-széléskor.

A gyomorban az izgalom folytán az emésztéshez szükséges nedvek fokozottabb mértékben választanak ki, azért, ha a tele gyomorba hígított szesz jut, elősegíti az emésztést. Ha azonban üres gyomorba jut, nem léven mit emésztetni a kiválasztott nedvnek, megtámadja a gyomrot s gyomorbetegségeket okoz.

Még fokozottabb a hatás erős szesztartalmu italnál, a mely a kiválasztott emésztőnedvet egyenesen tönkreteszi, mi által az étel emésztetlen marad, fokozza a gyomorhurutot, majd rothadásnak indul az étel, mi a gyomorhurutra még mérgezőbb és bélbetegségekre vezethet.

A szesz a gyomorból rendkívül gyorsan átmegy a vérbe, mely a test minden legkisebb porozikájába elviszi.

Leghamarabb veszi magához a vérből a szeszt az agy és idegrendszer. Mindkettőben izgalom támad. Miután pedig minden szervezetest az emberben ideg hoz működésbe, természetes, hogy mindenütt fokozottabb működés lép fel.

A szív nagyobb munkája folytán több vér lökődik a véredényekbe, mi által ezek kitágulnak s ez leginkább szembetűnő az orron, arcon és szemeken.

Mihelyt a szesz a testben elpárolgott, vagy a testben felbomlott, megszűnik az izgató hatás. A szív erős munkája után kifáradt, — lassabban löki a vért s így a kitágult véredényekben pangás áll be.

Az előbbi erősebb vérkeringés nagyobb meleget is támaszt, innen ama balga felfogás, hogy a pálinka télen melegít. A test hőmérsékletének rohamos felszökkenése a pálinka hatása alatt tényleg meg van, de annak felszívódásával annál gyorsabban és fokozottabb mértékben hűl le. A megfigyelésen alapult tapasztalat ugyanis azt bizonyítja, hogy erős téli hidegben a részeg ember hamarabb megfagy, mint a józan, — mert sokkal hamarabb hűl ki teste.

A hirtelen kifejlődő melegség ellensúlyozásából még egy másik, nagyon komoly baj is származhatik. Az ittas ugyanis, tekintet nélkül a levegő hőmérsékletére, hűvös időben is kigombolja kabátját s nyitott szájjal szívja be a levegőt, miután a hűvös hatás jól esik. E hűtözésnek azonban igen sok esetben tüdőgyulladás a következménye. A tüdőgyulladás pedig leggyakrabban halálhoz vezet az iszákosoknál, mert a szív, mint láttuk gyenge, a tüdőbajnál még jobban gyengül, a szesz nem képes már eléggé izgatni a szívet, a tüdőben vérpangás lép fel, mi által a haláltokozó tüdővízenyő lép fel. Ezért tehetetlen az orvos az iszákosok tüdőgyulladásával szemben.

A vese és az izmok szintén elnyelik a szeszt. A vese erősebben dolgozik, az izmok ruganyosabbak lesznek, nagyobb munkærőt tudnak kifejteni, de megint csak a szesz hatása alatt, melynek megszüntével gyors és rohamos a kifáradás. Lankadt, tunya lesz a test s oly gyorsan jelentkezik a fáradtság a kimerültség, hogy alig várja az illető a munka végét. Erős meggyöződése lévén, hogy munkaadója nagyon megterhelte, miért is ellene zúgolódik, pedig, ha rendes táplálékkal tartaná fenn izomerejét, ez nem esnék meg vele s munkaadója, munkavezetője iránt is igazságosabban gondolkoznék.

A májba kerül legutoljára a szesz, de itt nincs szoronsége, mert a máj nem veszi be magába, hanem keresztül bocsátja. A májban és szíven zsírlerakódás képződik, mely mindkettőnek működését és munkaképességét hátráltatja. Ez okozza a vérpangást az idegekben, az emésztési és légzési szervekben. Ilyen egyéneknél gyenge és rendetlen szívverést észlelhetünk, továbbá gége és hörghurutot, rekedtséget, köhögést, emésztési és agyműködési zavart.

A véredények falazatai a szesz romboló munkájának hatása alatt elvesztik rugalmasságukat, belül mészlapocskák rakodnak le s így következik be az u. n. véredény-elmészesedés. Természetesen, hogy ha ilyen szilárd anyag borítja a véredény falát, merevvé lesz. Nem szűkül, nem tágul, csak egy hevesebb kedélyrázkodás: harag, felbőszelkedés, megijedés elegendő, hogy hirtelen halált okozzon, az által, hogy a nagyobb mennyiségben az ütőérbe nyomott vér a tágulni nem tudó

edényfalat szétrepeszt. Ha ez az agyban történik, véros gutaütésnek mondják.

Átmegy a szesz nőknél a tejbe is. Ennek következménye a csecsemőknél az ideggyors, mit a köznép rosszbetegség, frász és nyavalyatörés néven ismer.

A szeszélvezés az agyműködést megbéuitja, az itélőtehetség csökkenti az emlékezőtehetséget és akaratert gyengíti, az öntudatot megzavarja, minélfogva a szellemi munkaképesség megfogyatkozik. Az iszákosoknak sorsa rendszerint a fokozatos elbutulás. Ily lelkiállapotban valaki hamarabb vetemedik durva kihágásokra, erkölestelenségre és fegyházba juttató mindenféle gaztetre. Minél többször iszákoskodik valaki, lelkiállapota annál zavartabb lesz, míg végre elméje teljesen elhomályosodik, minek következtében, mint közveszélyes elmebeteg az örültek házába kerül.

(Folyt. köv.)

NYILTTÉR.)

Helyreigazítás.

A „Petrozsény és Vidéke“ f. é. 19-ik számának különféle rovatában „A lovak alá került“ cím alatt a valóságnak meg nem felelő közlemény foglaltatik s beküldött helyreigazításom a 20-ik számban irányatosan kivonatolva szintén tévesen közöltetett, amennyiben 1-ör Rácz István nem lovász, hanem kocsis; 2-ör nem foglalkozott a lovak betanításával, mert azokat én magam szoktam betanítani; 3-ör Nehéz ígáslovak (norfolgi) voltak teherkocsi elé fogva, melyek egyáltalán nem szoktak megbokrosodni és neki iramodni, amint hogy nem is tették, hanem 4 er hátráltatás közben az ígászekér felborult s a saját vigyázatlansága folytán került alá a kocsis, ki egyik a lábszár csontját törte és nem tört karokkal s összezuzott koponyával került a kórházba.

E szerint tehát a közölt tudósítás egészben téves s úgy tünteti fel a balesetet, mintha avatatlan kezekre bízám a telivér-lovak betanítását (holott a bányatársulatnak telivér lovai nincsenek is), következőképpen, mintha terhemre is esnék az előfordult baleset, a mi éppen nem felel meg a valóságnak s arra enged következtetni, hogy a rendelkezésemre bocsájtott szolgálk teendőinek beosztásánál nem volnék körültekintő és ovatos.

Marosy Vincze

bányatársulati főlovászmester.

*) E rovatban közölttekért nem vállal felelősséget a Szerk.

Felelős szerkesztő: Nagy Miklós.

Kiadótulajdonos: Figuli Antal.

Főmunkatárs: Fekete József.

Értesítés.

A nagyérdemű közönség becses tudomására hozom, hogy fényirdámat az Ullmann házban újra megnyitottam.

Midőn a legpontosabb kiszolgálásról biztosítom a nagyérdemű közönséget, szíves pártfogásáért esedezem,

kitünő tisztelettel

Adler, fényképész.

Értesítés.

A Szüszter-féle csödtömeg elárúsítása még csak június hó 1-ig tart, akkor az összes álványok olcsó áron eladatnak — s így a raktáron még meglevő árukat sokkal olcsóbb áron árusítjuk el.

Butorraktárunkat áthelyeztük főüzlethelyiségünkbe s ott olcsó árak mellett elárúsítjuk.

A volt butorraktári üzlethelyiség azonnal kiadó. A saját házunkban lévő két szoba, konyha és kamarából álló lakás június hó 15-től kiadó.

Ugyanott most ujonnan épített 2 szoba, előszoba, konyha, kamara és pincze augusztus 1-től kiadó.

A jövő héten a fenmaradó áru a főüzletben épp oly olcsón ki lesz árusítva.

Weisz Testvérek.

Dupla villanydelejes
kereszt
vagy
csillag

D. R. G. M. 88503. sz.

gyógyit és felüdit jótállás mellett: köszvény, reuma, asthma (nehéz lélegzés), álmatlanság, fülzugás, nehéz hallás, epilepsia (eskór), idegesség, étvágytalanság, sápkor, fogfájás, migren, tehetetlenség, influenza, valamint minden idegbetegségnél. Azon beteg, aki 88503. sz. készülékem által legfeljebb 45 nap alatt meg nem gyógyul, azonnal visszakapja a pénzét. Ahol már semmisenem használt, ott kérem az én készülékemet megkísérteni; megvagyok győződve, készülékem biztos hatásáról.

A nagy készülék ára 6 korona,

idült betegségeknek alkalmazandó

A kis készülék ára 4 korona,

könnyebb betegségeknek alkalmazandó.

A központi elárusítóhely szétküld utánvétellel vagy előleges fizetéssel a bel- és külföld részére.

Scheffer D. Sándor

Budapest, VIII., Bezerédy-utca 3 sz.

10-12

Kiadó üzlethelyiség.

Közvetlen a zárda szomszédságában lévő, Főutczára nyíló két nagy teremből álló **üzlethelyiség** azonnal kiadó.

Értekezhetni lehet:

Figuli Antal

nyomdatulajdonossal.

5 koronáért

küldök 4 $\frac{1}{2}$ kiló (kb. 50 drb.) kevéssé megsérült finom enyhe

pipere-szappant

rózsa, lilliomtej, orgona, ibolya, rezeda, jázmin és gyöngyvirágból szépen összeválogatva. A pénz előzetes megküldése, vagy utánvétellel küldi:

Scheffer D. Sándor

Budapest, VIII. ker., Bezerédy-utca 3 szám.

Tiszteséges verseny.

Hindetmény.

Van szerencsénk a nagyérdemű közönség becses tudomására hozni, hogy a husáruk nálunk a következők:

Marhahus — 44 kr.

Sertés „ — 60 „

Borju „ — 60 „

Bárányhus — 40 „

Ne legyen a nagyérdemű közönség megbotráncozva a mi lelkiismeretlenségünkön, mert mi igazságos uton és módon járunk el; a marhaállomány ára oly nagyon fölszállott, hogy olson azt tiszteséges uton nem bírjuk beszerezni. Hiszen ezt a n. é. közönség is belátja, mert nálunk a jó marhabevásárlási forrás Hátszeg, Déva, Szászváros, Hunyad.

Azon husákat a miket Junger Manó ur szállít mi nem tehetjük, mert nincs azon kintartásunk,

mert mi, Petrozsény összes mészárosai hosszabb ideig akarjuk jó hussal kiszolgálni a t. közönséget, mint Junger Manó ur.

Junger Samu

Wagner Károly

Urbas Ignátz

Groszek Viktor

Junger Simon

Roth Béla

Csucs Markucz.

Tiszteséges verseny.

SZŐLŐLUGAST

ültessünk minden ház mellé és
kertjeinkben föld- és homoktalajon.

Erre azonban nem minden szőlőfaj alkalmas, (bár mind kuszó természetű) mert nagyobb része ha megnő is, termést nem hoz, ezért sokan nem értek el eredményt eddig. Hol lugsznak alkalmas fajokat ültettek, azok bőven ellátják házukat az egész szőlőérés idején a legkitünőbb muskatály és más édes szőlőkkel.

A szőlő hazánkban mindenütt megterem s nincsen oly ház, melynek fala mellett a legcsekélyebb gondozással felyehető nem volna, ezenkívül más épületeknek, kerteknek, kerítéseknek stb. a legremekőbb díszé, anélkül, hogy legkevésbé helyet is elfoglalna az egyébre használható részekből. Ez a legháládatosabb gyümölcs, mert minden évben terem.

A fajok ismertetésére vonatkozó, színes fénynyomatu katalogus bárkinck ingyen és bérmentve küldetük meg, aki címét egy levelezőlapon tudatja. Czim:

Érmeleki első szőlőoltványtelep Nagy-Kágya,
15-20 u. p. Székelyhid.

Egy amerikai gyorsfőző és egy háztartási mérleg ingyen.

Mesésen olcsó árak mellett küldöm szét tartalmazott raktáromból világhírű s kiválóságukért általánosan kedvelt **mexikói ezüst-áruimat** és pedig:

6 drb. mexikói ezüst asztali kés,	
6 „ „ „ evővillát,	
6 „ „ „ evőkanalat,	
12 „ „ „ kávéskanalat	
6 „ „ „ kiváló desszertkést,	
6 „ „ „ desszertvillát,	
1 „ „ „ mexikói ezüst leyesmerítő kanalat,	
1 „ „ „ tejmerítőt,	
2 „ „ „ eleg. szalon asztali gyertyatartót.	

46 drb. összesen 6 frt. 50 krajczár.
csak

Minden megrendelő ezenkívül jutalomképpen egy amerikai gyorsfőzőt és egy szavatosság mellett pontosan működő 12 $\frac{1}{2}$ kiló hordképességű háztartási mérleget kap teljesen díjtalanul. A mexikói ezüst egy teljesen fehér fém (belül is), melynek tartósságért és kiváló minőségeért 25 évi jótállást vállalok. Szétküldés a pénz előleges megküldése esetén vagy utánvétellel történik az európai raktárból:

Scheffer D. Sándor

Budapest, VIII., Bezerédy-utca 3. sz.

10-12

Délutáni órákra irnokot keresek. Ajánlkozók a petrozsényi erdőgondnokságnál jelentkezzenek. Payer

Petrozsény, 1904. május 19. erdőgondnok.

A legjobb alkalmi bevásárlási forrás.

A mélyen tisztelt vásárolni szándékozó nagyközönség fokozódó igényeit kielégítendő, hoztam meg azt a nagy anyagi áldozatot, hogy üzletemet áthelyeztem Ullman Lipót urnak a Kossuth Lajos utcán (főut) lévő díszes épületébe és berendeztem azt oly arányban, hogy elláthatok bármilyen háztartást a legszerűebbtől a legmagasabb igényeknek megfelelőleg, nemcsak a bádigos szakmába vágó, hanem konyha- és háztartási eszközökkel. — Ajánlom továbbá elsőrendű híres gyártmányu **zománczott edényeim**et a mit felelőség mellett a legpontosabb kiszolgálás és a legjutányosabb árak mellett eszközölök.

Azzal a kéréssel fordulok tehát a nagyérdemű közönséghez, hogy szükségleteit annál is inkább nálam méltóztassék beszerezni, mivel én csak a legjobbat adom s azt is a legolcsóbban. — Üzletemben selejtezett, ocska és rövid időn tönkre menő árut nem tartok, hanem mint szakember magam állítom elé és magam szerezem be a legtartósabbat, a legcélszerűbbet s árusítom a legolcsóbb árakon.

Elvállalom úgy a magas mint a legkisebb építményekre nézve a legdíszesebb és legegyszerűbb bádigos munkálatot, szavatosság és felelőség mellett.

Legyen szabad ugyanitt felhivnom becses figyelmét a tulajdonomat képező

„Első temetkezési vállalat“-ra,

melyet szintén kibővítettem úgy, hogy elvállalhatok mindenféle temetést — **vidéken is** — a legegyszerűbbtől a legdíszesebb kivételben, mindenki másnál a legjutányosabb feltételek mellett.

Raktáron tartok nagy választékban ércz- és nikkell koporsókat, fakoporsókat, sarkophágókat, mindenféle finom és egyszerű szemfedeleket, ércz-, mű-, és élővirágokat, nagyszerű szalagokat, viasz- és szurokfáklýákat. Fakoporsók 2 krtól kezdve feljebb, — érczkoporsók 14 koronától feljebb.

Kápolnák, termék bevonása gyászszal, hullák elszállítása és hozatala, szóval a temetéshez szükségeltető minden kellék csak általam eszközölhető a legjutányosabb áron a legkielégítőbb kivételben

kiváló tisztelettel:

Sároossy József

épület- és műbádigos,
a petrozsényi „Első temetkezési vállalat“
tulajdonosa.